

מחודדים

ת"ר ושינתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפוך (קידושין ל.)

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס וזנבניץ זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליון
4-393

סנהדרין דף צ"ה - יום שב"ק פרשת ויקהל (פרה) - כ"ב אדר תשפ"ה

יום זה הוקדש לעילוי נשמת הרה"ח רבי ישראל ראובנעביץ בן הרה"ח רבי מאיר זצ"ל
נלב"ע כ"ב אדר תש"מ
לעילוי נשמת הרב מייכאל דרייפוס בן הרה"ח ירמיהו זצ"ל
נלב"ע כ"ב אדר
הונצח על ידי בנו הרה"ח משה ה"ו

דף צ"ה - ע"א

עשר מסעות נסע סנחריב באותו היום - שנאמר 'בא על עית, עבר במגרון, למכמש יפקיד כליו. עברו מעבר, גבע מלון לנו, חרדה הרמה, גבעת שאול נסה'. צהלי קולך בת גלים, הקשיבה לישה, עניה ענתות. גלדה מדמנה, ישיב המגשים והעיון'. עברו מעבר' - הם שתי מקומות. ולא כל המקומות הם מסעות. רק 'צהלי קולך בת גלים' - אמר הנביא לנכנסת ישראל: צהלי קולך בת אברהם יצחק ויעקב, שעשו מצות רבות כגלגל הים. 'הקשיבה לישה' - אמר הנביא לנכנסת ישראל: אל תחששי מסנחריב, רק מנבוכדנצר הרשע הנמשל לארץ. 'עניה ענתות' - עתיד ירמיהו בן חלקיה מענתות ומתנבא על נבוכדנצר.

נבוכדנצר, נקרא ארי וליש - שהרי ארי נקרא בשם שמות: ארי, כפיר, לביא, ליש, שחל, שחץ.

עוד היום בנבוכדנצר - עד אותו היום נשתייר עריין עונש על ישראל מעוון נוב עיר הכהנים, שהרג דואג במאמר שאול כה הכהנים שהיו שם. ואם היה סנחריב נלחם בירושלים באותו יום, היה כובש.

אמרו חזנים בכוכבי לכת - אמר תלך היום - תוכל לכבוש, אבל ביום אחר - לא תוכל / הלך ביום אחד מהלך שהולכים בדרך כלל בערשה ימים / כשהגיעו לירושלים הניחו בשבילו גדיים זה על זה לגובה עד שגלה וישב גבוה יותר מהחומה וראה כל ירושלים / כשראה ירושלים היתה קטנה ובוזיה בעיניו, ואמר: זו היא העיר העמים שכבשתי בחזק ידי? עמד והגיד ראשו, ומוליך ומביא בידו על דר בית המקדש שבציון, ועל העזרה שבירושלים / אמר אנשי חילו נשלח בה יד היום? ואמר, שהם היום עיפיים ולמחר יביא כל אחד חמתו מהחומה / מיד 'יהי בלילה ההוא, ויצא מלאך ה', ויד במחנה אשרו מאה שמונים וחמשה אלה, וישבו בבקב, והנה כולם פגרים מתים'. וזה מה שאומרים בני אדם: כיון שעבר לילה על הריב, בטל הריב.

יושבי בנבוכדנצר בלילי הרפה, ומשקל קינו שלש מאות משקל נחשת, והוא חגור חדישה, ויאמר להכות את דוד - הביאור 'יושבי בנבוכדנצר' איש שבא על עסקי נוב, שאמר הקב"ה לדוד: עד מתי יהיה עון נוב עיר הכהנים טמון בידך? שעל ידך נהרגה נוב עיר הכהנים, ועל ידך נטרד דואג האדומי, ועל ידך נהרגו שאול ושלושת בניו, במה רצונך להיגעש, האם נכך שיכלה זרעך, או שתמסר ביד אויב? השיב דוד: מוטב אסמור את ביד אויב, ולא יכלה זרעך / יום אחד יצא דוד לצוד חיות ועופות, בא השטן ונדמה לו צבאי, ירה בו דוד חי, ולא השיגו, ומשכו שטן עד ארץ פלשתים / כשראה אותו יושבי בנבוכדנצר אחיו של גלית, אמר: הנה זה שהרג את גלית אחי, כפפו תחת בד שמועכים בו זיתים, וישב עליו, נעשה גם ונתרסק או נשפל הארץ תחתיו, ולו ניוק / היה בערב שבת ואבישין בן צרויה חפץ ראשו בארבעה סאה של מים וראה בהם כתמי דם, וי"א שבאה יונה וטרפה עצמה לפניו, אמר אבישין, נכחתי ישראל ממשלה ליונה הרי שודד מלך ישראל שרוי בצער, הלך לבית דוד, ולא מצאו שם, שאל בבית המדרש האם הם ששנינו שאין רוכבים על סוס המלך, ואין יושבים על כסא, ואין משתמשים בשבירתו, האם גם בשעת הסכנה? והשיבו שמוותו!! / רכב אבישין על פרד המלך, וקפצה לו הדרך, וראתה אותו ערפה אמו של יושבי בשעת טויה ניתקה הפלך וזרקה עליו להורגו, ולא נפגע, ואמר לו שיביא לך הפלך, וזק על ראשו והרגו, כשראה אותו יושבי בנבוכדנצר, אמר עתה יהיו שינים ולחמים בי, ויהרגו אותי, ורק את דוד למעלה באוויר ונעץ תחתיו רומח, שיפול עליו ויהרג, אמר אבישין שם העומד את דוד בין שמים לבין ארץ, אך דוד עצמו לא היה יכול לעשות כן מפני שאין חבוש מוציא עצמו מבית הסורים / סיפר לו שבתו בארבעה ימים, אמר אבישין שיהפוך את תפילתו לעונש שיכלה זרעו, כמאמר העולם בן בנך ימכור שעוה ואתה אל תצטער / ביקש דוד שייסע בתפילה, אמר שם והוריד את דוד, ודף יושבי אחריהם, כשהגיעו לקובי אמרו זה לזה: קום ביה, כשבאו לבי תרלי, אמרו: שני גורים הרגו את האריה, אמרו שניהם ליש: לך ותמצא את אמך ערפה בבקר, כיון שהזכירו לו שם אמו, תש כוחו, והרגו.

דף צ"ה - ע"ב

יום זה לזכות מרת רחל בת רבקה לברכה והצלחה מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא

ישלש קפצה להם הארץ: א. אלעזר עבד אברהם - שנאמר, 'ואבוא היום אל העין', באותו יום שיצא. ב. יעקב אבינו - שנאמר, 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ויפגע במקום וילך שם כי בא השמש', כשהגיע לחרן אמר: אפשר שעברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ולא התפללתי בו, ורצה לחזור קפצה לו הארץ ומיד 'ויפגע במקום', דבר אחר אין פגיעה אלא תפילה. כשרצה לחזור אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני יפטר בלי לינה, מיד 'בא השמש', ולכן נאמר 'ויזרח לו השמש' - שמש שבאה בעבורו וזרחה בעבורו. וכן קפצה לאבישין בן צרויה כדלעיל.

כלה זרע דוד - שנאמר, 'ועתלה אם אחזיהו אחת כי מת בהם ונתקם ואתאבד את כל זרע הממלכה'. ונשאר רק יואש, שמש שכשהרג שאול את כל אנשי נוב עיר הכהנים, נותר אביתר, והרי עונש דוד שיכלה זרעו, היה מידה כנגד מידה על ההיגת נוב, ואכן אם לא נשתייר אביתר, לא נשתייר מזרע דוד שרוד ופליט.

סנחריב הרשע בא על ירושלים בארבעים וחמשה אלף איש בני מלכים שיושבים בפרגות זב, ועמהם שנלגנות וזונות, ושמונים אלף צבירים לובשים שריון ליהיה, וישישים אלף אחוזיו חרב שרצים לפניו, והוא רפרשים. וכן באו על אברהם כשנלחם בארבעה המלכים. וכן עתידים לבוא במלחמת גוג ומגוג.

מחנה של סנחריב, באורך - היה ארבע אמות פרסה, וברוחב צוואר סוסי - היה ארבעים פרסה, מספר החילים - מאתיים וששים ריבוא אלפים פחות אמה, והסתפק אביי מה הכונה 'פחות אחד', האם ריבוא אחד, או אלף אחד, או מאה אחד, או חייל אחד?

איש עברו הירדן: יחזיקו ראשונים על סנחריב - עברו את הירדן בשחי, ונתמעת המים. ואחריהם - עברו ברגל, משום שהיו המים מגיעים רק עד הצוואר, וישב הירדן לגמרי. והתחזקו - כבר העלו עפר. ולא מצאו מים בהר לשותו, עד שהביאו מקום אחר מים ושותו. ואף שנאמר 'ויצא מלאך ה' ויכה במחנה אשרו מאה שמונים וחמשה אלף' - היינו ראשי גייסות, כמו שנאמר 'לכן ישלח האדון ה' צבאות במשמניו רדון' - משמנים שבהם, וכן באו על אברהם כשנלחם בארבעה המלכים. וכן עתידים לבוא במלחמת גוג ומגוג.

איך הכה המלאך למחנה אשרו? א. לרבי אליעזר: ביד הכה, שנאמר: 'וירא ישראל את היד הגדולה' שנתעידה להיפער מסנחריב. ב. לרבי יהושע: באצבע הכה, שנאמר: 'ויאמר ה' חרותימיה אל פירע ארבע אלהים היא' - שעתידה להיפער מסנחריב. ג. לרבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי: אמר הקדוש ברוך הוא לגבריאל, מגלך מהודדת להרוג את אלה, אמר לפניו: ריבוננו של עולם, כבר נוטשה ועומדת היא ממשתי ימי בראשית. ד. לרבי שמעון בן יוחאי: אותו הפרק זמן בישול פירות היה, אמר השם יתברך לגבריאל, הממונה לכבשול הפירות, בצאתך לבשל פירות הרגו חילו של סנחריב. ה. לרבי אליעזר: אמר השם יתברך לבתם, ומתו. ו. לרבי ירמיהו בן אבא: ספק להם כפיים, ומתו. ז. לרבי יצחק נפחא: פתח אזניהם ושמעו שירה מחיות ומתו.

'אבל יחיד עשי לך'

המרכז העולמי סיכומי דף היומי - מחודדים
מבכה ביחד עם בית ישראל את פטירתו, של
האי גברא יקירא, איש אשר רוח בו ורב פעלים
לתורה ותפילה, גידל עדרים כמלאך העומד
עליהם ואומר להם גדל!!!

ראש ישיבת עמלה של תורה

מרן הגאון החסיד רבי יוסף זאב

פיינשטיין זצ"ל

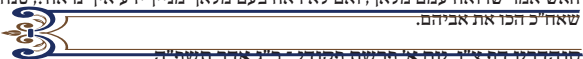
בן הרב אריה ז"ל

נלב"ע תענית אסתר תשפ"ה וכבוד גדול עשו לו

במותו בליל פורים

ת' נ' צ' ב' ה'

כמה נשתייר מחיל סנחריב? א. לרב: עשרה בני אדם. שנאמר 'ושאר עץ יערו מספר יהיו וער יכתבם' ונער יכול להטיף טיפת דיו כאות י'. ב. לשמואל: תשעה, שנאמר 'ונשאר בו עללות, כנוקף זית שנים שלשה גרגרים בראש אמיר, ארבעה חמשה בסעיפיה'. ארבעה וחמשה - תשעה הם. ג. לרבי יהושע בן לוי: ארבעה עשר, ככל המניין המוזכר בפסוק שהביא שמואל. ד. לרבי יוחנן: חמשה, סנחריב ושני בניו, נבוכדנצר, ובזוראדן. המפורז לזה, ובזוראדן - גמרא, ובנבוכדנצר - שכשראה את חנינה מישאל ועזריה כבכשן האש אמר שרואה עמם מלאך, ואם לא ראה פעם מלאך מניין ידע איך נראה? סנחריב ושני בניו - שנאמר שא"כ הכו את אביהם.

סנהדרין דף צ"ה - יום א' פרשת מקווי - כ"ג אדר תשפ"ה

יום זה הוקדש לעילוי נשמת הגאון החסיד רבי שמשון פישער בן הרה"ח גבריאל זצ"ל

נלב"ע כ"ג אדר תשכ"ז
ת' נ' צ' ב' ה'

דף צ"ו - ע"א

נאמר 'ביום ההוא יגלה ה' ביעשר השכירה בעבדי נהר במלך אשרו את הראש ושער הרגלים, וגם את הזקן תספה', אלמלי מקרא כתוב לא היה אפשר לאומרו, שנגלה השם יתברך לסנחריב כאדם זקן ואמר לו: כשתלך למלכי מזרח ומערב שבאחת את בניהם להילחם בירושלים, ונהרגו, מה תאמר להם? השיבו שאכן חושש מך, ואמר לו הקב"ה שישש עצמו של יכיר, ואמר סנחריב שיביא לו מספרים ויגזו לו שער / ושיביא מבית לו שלפניו / ובאו מלאכי השרת, ונדמו לו כבני אדם והיו טוחנים גרעיני תמרים, ואמר לו שיתחון מדה אחת ויתנו לו מספרים. וכך עשה / עד שבא אל הקב"ה כבר החשיך היום / ואמר לו הקב"ה שיביא אש, וכך עשה / וכשנפח סנחריב באש נתלה אש בזקנו, וגזו את שער ראשו וזקנו / ולכן בראש כתוב לשון 'לגלה' ובזקנו נאמר 'תספה', לפי שכלה לגמרי על ידי האש, והוה מה שאומרים: אם אתה מתוך את הארמאי, והוטב בעיניו, הבער לו אש בזקנו, ולא תפסיק לצחוק ממנו.

סנחריב מצא קורה אחת מותיבה נח ואמר: זהו האלהים הגדול שהציל את נח מהמבול, ונדר שאם יצליח בדרך יקריב לפניו את שני בניו. שמעו זאת בניו והרגו אותו. וזה מה שנאמר 'יהי הוא משתחוה בית נסרך באלהיו' - מלשון 'נסר', ואדרמלך ושראצרי בניו הכהו בחבר'.

נאמר במלחמת אברהם והמלכים ייחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכס' - לרבי יוחנן: אותו מלאך שהזדמן לאברהם לסייע לילה' שמו. לרבי יצחק נפחא: שנלחמו עברו כוכבי הלילה. ושיבה ריש לקיש לפירושו.

וירדו עד דן - כיון שבא אותו צדיק עד דן תשש כחו, משום שראה בני בניו שעתידיים לעבוד עבודה זרה בדן, והוא עגלי הזהב שעשה ירבעם לעבודה זרה, שנאמר 'וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן'. וכן סטרא לא נתגבר עד שהגיע לדן.

שלח רבי יהושע בן לוי שלשה דברים: א. הזהרו בכבוד זקן ששכח תלמודו מחמת אונס ולכבודו. ב. הזהרו בתוך ורזייהם של עוף כדי שיצא הדם, והאיל וצולה את העוף כולו כאחד, ואינו חותך ומולח כבשר חיה ובהמה. ג. הזהרו בבני עמי הארץ שנעשו תלמידי חכמים לכבדם, שמהם תצא תורה, שהרי היו שבעיה ואבטליון מבני בניו של סנחריב, והיו מבני בניו של המן שלמדו תורה בבני ברק, ואומרים להם שזכה נבוכדנצר לכבוד ורבת מפני דבר קטן שעשה, משום שרץ ארבע פסיעות לכבוד הקדוש ברוך הוא, וגם הם זוכים מחמת זכות משה שהיה באביהם.

ירמיהו הנביא שאל למה הצליח נבוכדנצר לכבוש ירושלים? - והשיבו: משל לאדם שאמר שיכול לרוץ מרחק שלשה פראות גם לפני סוסים ובין בצעע מים, נודמן לו רגלי אחד ורץ לפניו מרחק שלשה מיל ביבשה ונתעייף. אמרו לו, ומה כשרצת ברגל התעייפת את תרוץ לפני סוסים על אחת כמה וכמה שתעייף!! ומה כשרצת שלשה מיל התעייפת, אם תרוץ ג' פראות על אחת כמה וכמה!! ומה כשרצת ביבשה כך, אם תרוץ בין בצעע המים על אחת כמה וכמה!! אף אתה - ירמיהו, ומה בכמה ארבע פסיעות ששלמת לנבוכדנצר שרץ אחרי כבודי, אתה תמיה מדוע גמיע על כל כך הרבה שכר, כשאני משלם שכר לאברהם יצחק ויעקב, שרצו ועבדו לפני סוסים, על אחת כמה וכמה שתתמה על מן השכר הגדול שאשלם להם.

ארבע פסיעות שפסע נבוכדנצר: אותו היום שמת בו מלך אחז הרשע, יום של שתי שעות בלבד היה, כדי שלא יזמן לספוד ולקבור כראוי והשלים עשר שעות שהיה חסר כשחלה חזקיהו והתפאר והתארז היום כ'כ"ב שעות / שעות / שעות חלשה ויבארו לו וישערו הנביא שימות מחולי זה, ובכה חזקיהו והתפלל להשם שירפא ושבעת שעות, תפלתו, הודיעו שיתרפא, וביום השלישי בואו לבית השם, והוא לו עוד חמש עשרה שנה / ביקש חזקיהו מיטיעיהו אות ומבט שאכן כך יהיה. אמר לו כי ישעיהו: שיכול ליתן אות שלצל השמש שעכשיו במקום שמתחיל היום להחשיך יעמוד במקומו עשר שעות, או שיחזור הצל עשר מעלות אחורנית, ויעמוד במקום שהוא עומד בבוקר / אחר חזקיהו, שאם יעמוד הצל במקומו אין זה מופת גדול כל כך, רק יחזור הצל לאחוריו עשר מעלות, וכך היה / והמלך מראדך היה אבול בשעה שלפטישתי שיום, ולישון עד שעה תשעית, באותו יום שחר לגלגל חמה לחזקיהו, ניעור מראדך בעקבה תשעית, כפי שהיה רגיל תמיד, ומצא שהוא בוקר, שהרי חזרה חמה לחזקיהו, ורצה להלרוע את עבדיו מחמת חשבש חשבש ולישון חזרה במקום של תאמול עד הבוקר שאחרי, ואמרו לו עבדיו שבאמת שעה תשעית עכשיו רק שעל ידי נח חזרה החמה לאחוריה, ונעשה בוקר מבני שהתרחק חזקיהו / אמר שרוצה לשאול בשלום אדם גדול כזה, וכתב לו: 'שלמא ולמלכא חזקיה, שלם לקרתא דירושלם, שלם לאלהא רבא', ונבוכדנצר שהיה הסופר לא היה באותו זמן, ובכחך ושמע כתבוב איגרת לחזקיהו, שאל איך כתבו האיגרת ואמרו לו, ותמה שקראו לאלוקי 'אלהא רבא' וכתבוהו לבסוף, רק כך צריך לתובן 'שלם לאלהא רבא, שלם לקרתא דירושלם, שלם למלכא חזקיה', ורק נבוכדנצר לאחר השליח כדי לתת איגרת אחת, ואחרי שרץ ארבע פסיעות העמידו מלאך נבריא. ואם לא העמידו היה ניתן לו רשות לבראד את ישראל.

נקי'א מראדך בללחן בן בלאדן', גם הם אבני - שבתחילה היה בלאדן מלך, ונשתנה מראה פניו כמו כלה, וישב בנו מראדך למלך, וכשהיה כותב איגרת היה כותב שמו ושם אביו כדי לכבדו.

'בן יכבד אב' - מראדך את אביו בלאדן, כדלעיל. **'ועבד אדניו'** - הוא נבנוראדן את נבוכדנצר, שדמות אדונו היה חקוק לו על מרכבתו, ויא': שאימה יתירה היה לו ממנו דומה כעומד לפניו.

דף צ"ז - ע"ב

נבוכדנצר שלח לנבנוראדן שלש מאות פרות הטעונות בפיטשי ברזל שחותר ברזל, כדי לפרוץ בהם שערי ירושלים, וכולם שברו על שער חלק בירושלים / רצה נבנוראדן לחזור לבלב שחשש שישנו בו כמו שעשו בסנחריב שנבחר עליהם, לצאת בת קול ואמרה: דולג בן דולג, נבנוראדן דלג, שהגיע הזמן שיתרבר המקדש, וישרף ההיכל / נטל פטיש אחד שנתור בידו והכה בו בצד הקהה ונפתח השער / היה הורג והולך, עד שהגיע להיכל והצית באש; גבה ההיכל וביקש לעלות לרקיע, דרכו עליו מהמשיח, והשפילו, וזחה דעת נבנוראדן, יצאה בת קול ואמרה: עד הרגו הרגת - שכבר נגזר עליהם שיהרג, היכל שרוף שרפת - שכבר נגזר עליו ששרף - קמה טחון טחנת / ראה נבנוראדן דמי זכריה הרתוח בצרפת העזוה, משום שהרגו ישראל שהתנבא על חורבן הבית, ושאל מה הם זה? וזכה שיהוא הם זכחים בשפזם, שחטו מיני זבחים ולא דמה הדם לאותו הדם, חזויה שישגלו לו ואם לא יסרוק בשרם במסרק של ברזל, והודו לו שהוא דם כהן ונביא שנתנבא לישאל שחררב ירושלים, והרגו / אמר נבנוראדן: אני אפיטש, והרג את חמיימ על הדם, ולא נח, כל שצריך לאבטלו בן בית, רבן, ולא נח. הרג שחרר פחית'הונוה, ולא נח. עד שהרג עליו תשעים ארבער ירבוה בני אדם, ועדיין לא נח / קרב ואמר: זכריה זכריה, טובים שבהם איבדתי, וכי אתה רוצה שאהרגו את כל ישראל? מדי נח הדם / נח הדם נבנוראדן חתמה אמר מה הם, שלם אבידו רק נפש אחת נענשו, אני שהרגתי הרבה בני אדם מה יהא עלי. ברה, ושלח שטר צוואה לביתו, והתגיייר.

נעמן שר צבא ארם שירפא אלישע מצרעת - גר תושב היה, שלא קיבל עליו כל המצוות, רק שלא יעבוד עבודה זרה. **נבנוראדן** - גר צדק היה. **בני בניו של יסירא** - למדו תורה בירושלים. **בני בניו של סנחריב** שצמיה ואבטלוין - לימדו תורה ברכים. **בני בניו של המן** - למדו תורה בבני ברק, וגם מבני בניו של נבוכדנצר ביקש הקב"ה להכניס תחת כנפי השכינה, אמרו מלאכי השרת לפניו: ריבונו של עולם, מי שהחריב ביתך ושרף הייכל, תחנת כנפי השכינה? אז מה שנאמר 'רפינו את בבל ולא נרפתה', **לעולא**: שלא נרפא נבוכדנצר, **לרבי שמואל בר נחמני**: שהכוונה להנרות בבל - שהם והדקלים הם מליכוד.

עמון ומואב שכנים תמים לירושלים / כיוון שעמון נבואת חורבן ירושלים שלחו לקרוא לנבוכדנצר / חשש לבוא שלא יעשו לו כל קמבו שעשו לקודמים, שלחו לו 'כי אי האיש בביתו הלך בדרך מרוחק' / 'איש' היינו הקב"ה, שלח להם קרוב הוא ויבוא / שלחו לו 'הלך בדרך מרוחק', שלח להם: כי חזר צדיק שביקשו רחמים ויבואו / שלחו לו: 'צרוז הכסף חלק בידו' - סכף הם הצדיקים, שלח להם: חזרוו רשעים בתשובה ויבקשו רחמים ויבואו / שלחו לו: כבר קבע להם זמן, שנאמר 'ליום הכסא יבא ביתו', אין כסא אלג זמן, שנאמר 'כספה ליום חגנו', שלחו להם: סתני הוא ואיני יכול לבוא מחמת השלג והמטר / שלחו לו: בא דרך סלעים והרים, שאל היכן התיישב עם חייליו מפני הגשם / שלחו לו בקרות שלחם מעולים ממלטריו של, וכך עשה, שנאמר 'בעת ההיא נאום ה' יוציא את ישראל מלכי יהודה ואת עצמותו שריו ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלים מקבריהם ושטחום לישמו וליירד ולכל שאר ארסי ארס' אהבוים ואשר עבדום ארסי הלכו ארסיהם.

סנהדרין דף צ"ז. יום ג' פרשת פקודי - כ"ה אדר תשפ"ה

דף צ"ז - ע"א

שאל רב נחמן את רב יצחק, אימתי יבוא משיח? וקראו 'בר נפלי' כנאמר 'כיום ההוא אקים את סכת דוד והגופלת' - מלכות דוד שיקימה מלך המשיח. והשיב שחזר משיח יבוא: תלמידי חכמים תתמעטם, והשרר עניניהם כלות באנחה, וצרות רבות וגזרות קשות מתחדשות, עד שלא כלתה גזירה ראשונה שניה שבהת לבוא.

משהע שמיטה שבן בן דוד - גרנות ראשונה: נאמר 'המטרת' על עיר אחת עד עיר אחת לא אמטיר' - שהיה מעט מטר, והיא רעב במקום אחד, ושובע במקום אחר. **שנה שנייה:** חייצי רעב משתלחים - שהיא מעט רעב, ולא היא שובע בשום מקום. **שנה שלישית:** רעב גדול, ומתים אנשים ונשים וטף, חסידים ואנשי מעשה, וטורה משתכחט מלומדיה כיוון שאין להם מה לאכול. **שנה רביעית:** שובע ואינו שובע. **שנה חמישית:** שובע גדול, ואוכלים ושותים ומשחים, וטורה חוזרת ללומדיה. **שנה ששית:** יוצא קולות שבא בן דוד. **שנה שביעית:** ומלחמות בין הכרמים לשראל. **מוצאי שביעית:** בא בן דוד. ואמנם היה כבר שבחות שהיה שנה אחת רעב ושנה אחת שובע, רק לא היו קולות בשנה שישית ומלחמות בשנה שביעית, וגם לא היה הרעב והשובע לפי הסדר.

רבי יהודה אומר דר שבן דוד בא: א. בית ועד החכמים יהפך למקום גנות. ב. לגליל יחרב. ג. מקום ששמו 'בלען' יהיה ארס שומם, ד. אנשי הגבול בארץ ישראל יסובכו מעיר לעיר - ולא יחוננו. ה. חכמת הסופרים תימאס, ו. ראיא חטא מיאסו, ז. פני הדור כפני כלב, ח. 'ותיה האמת נגדרת' - שתעשה עדרים עדרים ותלך.

'סר מרע משותלל' - כל מי שסר מרע יאמרו עליו חבריות שהוא שוטה.

אמר רבא, הייתי חושב שאין אדם בעולם שידבר תמיד רק אמת, עד שאמר לו רב טבוח או רב טביומי שגם אם יתנו לו כל הון העולם לא ישנה מדיבורו, וסיפר שנקלע פעם אחת למקום ששמו 'קושטא', ואנשי המקום תמיד אינם מטינים בדיבורם, ולא היה שם אדם שמת לא בזמנו, ונשא עם אשה וילדה שני בנים, פעם אחת דפקה שכניתה בבלת בעשה שאשתו חפפה ראשה, ומחמתו דרך ארץ שינה מדיבורו ואמר שאי האשה נמצאת ומתו שני בניו. וכששמענו זאת אנשתי העיר בננו ממנו שיצא מהמקום ולא יגרה בהם ממוות.

רבי נהוראי אומר דור שבן דוד בא: א. נערים יביישו זקנים, ב. זקנים יעמדו לפני נערים לכבדם, ג. בת קמה באמה לחרפה ולביישו, ד. כלה קמה בחמותה, ה. פני הדור כפני כלב, ו. אין הוב מתבייש מאביו.

רבי נחמיה אומר דור שבן דוד בא: א. העזות תרבה, ב. היקיר יעות 'ליכבדו זה את זה, או שהמובד שבהם יהיה עוותן ורמאי', ג. הגפן יתן פריו - ואף על פי כן יהא היין ביוקר (לפי שלא תהיה ברכה בפרי עצמו, או מפני שכולם יודפים אחרי יין), ד. הנחפס כל המלכות למינות, ד. אין תוכחה.

'כלו הפך לבן טהור ראי' - כשם שכשפושט במצורע לגמגמ בכל העור נטהך, כך כשתתחפר כל המלכות למינות יבוא הגאולה.

רבי יודי ה' עמו ... כי יוראה כי אצלת יד ואפע עצור ועזוב: דין השם - להביא גאולה, כאשר יוראה כי אצלת יד, וישעיהו המסריים שמוחזקים שמוחזקים ידי ישראל יכבדו זה את זה, או שהמובד כשתכלה פרוטה מהכיס. ד. אם יתייאשו ישראל מהגאולה - 'ואפע עצור ועזוב', כביכול אין סומך ועוזר לישראל.

כשהיה רואה ר' זוטרא תלמידי חכמים עוסקים בענייני זמן הגאולה אמר להם: בכבשה, אל תרחיקו הגאולה, שבאא רק בחיטם הדעת.

שלשה דברים באים בהיחס חלפים - ששת אלפים שנה יתיקיה העולם הזה, ובאלף השביעי יהיה חרב - כנאמר

שנות העולם - לרב קטינאי: ששת אלפים שנה יתיקיה העולם הזה, ובאלף השביעי יהיה חרב - כנאמר 'ונשגב ה' לבדו ביום ההוא', ויום הקב"ה הוא אלף שנה כנאמר 'כי אלף שנים בעיניך כיום אמנול'. וכשם שהשביעית משמטת שנה אחת לשבע שנים, **לאביי:** היא העולם חרב אלפים שנה כנאמר 'חייינו מיומיים, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפני'.

דף צ"ז - ע"ב

'שנות העולם'

תנא דבי אליהו: אלפים שנה - תוהו, ומבראת אלהים ועד שהיה אברהם בן ג'ב שנה שעסק בתורה,

כנאמר 'את ההפך אשר עשו בחרן' ותרנומו 'ודבעידו לאורייתא בחרן', אלפים שנה - ואלפים שנה שלאחר מכן - היה צריך להיות ימות המשיח, ובעונותינו שרבו עבור מהם כמה שנים ועדיין לא בא.

אמר אבהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא: אי העולם מתקיים פחות משמונים ויובלות [4250 שנה], וביובל האחרון - בן דוד בא, אך אינו יודע אם יגיע בתחילתו או בסופו או אחריו, רק מיובל זה ואילך יזכה לו עד שיבוא.

נמצאה מילה בכתב אשורית ובלשון הקודש בין גזני רומי - שכתוב בה שלאחר ארבעת אלפים ומאתים ותשעים ואחד שנה לבריאתו של עולם היא העולם יתום, מהם מלחמות תנינים, מהם מלחמות גוג ומגוג, והשאר - ימות המשיח. ולאחר ה' אלפים שנה מחדש של הקב"ה עולמו. **יש אומרים:** לאחר חמשת אלפים שנה.

'כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר' - מקרא זה נוקב ויורד עד תהום משום שאי אפשר לעמוד עד סופו כמו שאי אפשר לעמוד עד סוף התהום, לא כרבותינו שדרשו 'עד ערן עדן ופבל עדן', 'עמוד דענין' - פרימים ארבע מאות שנה כנלות מצרים, ועוד 'פבל עידן' - מאתיים שנה, סך הכל - 1400 שנה. ולא כרבי שמלאי שדרש 'האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש' גלות מצרים גלות בבל שהם 470 שנה הם שליש מגלות אדום שהיא אחרונה, והוא לסוף אלף ארבע מאות ועשר שנים, ולא כרבי עקיבא שדורש נבואת חזי' 'עוד אחת מעט היא' - מעט כבוד אתן לישראל, 'זאני מרעיש את המשיח ואת הארץ, והבאתי כל חמדת גויים לירושלים', ורבי עקיבא דרש שאחר כך יבוא המשיח, לא כן הוא, רק המקרא מדבר על זמן שלפני הבית - לא אתן להם כבוד כל ימות הבית האחרון, וכן היה, שהרי מלכות ראשון של מלכות חשמונאי תקיימה שבעים שנה, ומלכות שניה של הורדוס גמשכה חמישים ושתיים שנה, ומלכות בן כוזיבא גמשכה שתי שנים ומחצה, ומאו שוב לא היה להם מלך, ולא היה להם כבוד.

'ויפח לקץ ולא יכזב' - תיפח עצמם של מחשבי קץ, לפי שאומרים כיון שהגיע הקץ שחישיבנו ולא בא, שוב אינו בא, רק לעולם חכה לו, שנאמר: 'אם יתמהמה חכה לו, ואף הקב"ה מחכה לו, כאמור 'ולכן יזכה ה' לנכנסם, ולכן ירום לרחמכם', ומידת הדין מעכבת, ומה שאנו מחכים הוא כדי לקבל שכר, כנאמר 'אשרי כל חוכי לו'.

ל"ו צדיקים בכל דור מקבלים פני שכניה - שנאמר 'אשרי כל חוכי לו', והיינו אלו המסתכלים באיטפקלריא המאירה. ושורת צדיקים המסתכלים באיטפקלריא שאינה מאירה גדולה י"ח אלף פרסה,

אמר רבי שמעון בן יוחי: ראיתי בני עלייה והם מועטים, אם אלף או מאה הם - אני ובני מהם, ואם שנים הם - אני ובני הם, ושנים הם מלו' הצדיקים - שהם נכנסים ללא רשות.

גאולת ישראל - לרבי אליעזר: אין ישראל נגאלים רק אם חוזרים בתשובה, והמקור לזה. א. 'שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם' רק אם תשובו תגאלו, ב. 'שובו אלי ואשובה אליכם', ג. 'כשובה ונחת תושעו'ן' רק בתשובה ותושעו, ד. 'אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב', וכן סובר ר' שלמה ז' החמינים לגאולה ואין הדבר תלוי רק בתשובה ומועשים טובים.

גאולת ישראל - לרבי יהושע: אם אין חוזרים בתשובה מעצמם מעמיד עליהם הקדוש ברוך הוא מלך כמו שהעמיד את המן בימי מרדכי ואתמר כדי שיחזרו בתשובה, דרשו רבי יהושע שאתמו: א. 'חינם נמכרתם' לעבודה זרה, הלא כספך גאולתי' אם לא תעשו תשובה, ב. 'כי ראני בעלתי בכמ' בעל כרחם וזקתו' לבחזי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה' הצדיקים 'הבאתי אתכם ציון'. ג. 'כה אמר ה' גאל ישראל קדוכם וזכותי נפש שלמתעב גוי לעבד מושלים מלכים יראו קמוו שרים וישתלחו, ד. 'ואשמע את האישי... וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וצמי' (שמעש שיאה מועד וקץ גלגלות) וככלתו בפץ די... תכלינה... ש'כשתכלה קומתם וחזוק ידיהם לתכניה לא הצרות, ויבאו המשיח, ועל דרשה זו שחקר ר' אליעזר, וכן סובר שמואל שגם לא יעשו תשובה יבוא משיח לגאלנו ודי לאבל שייעמוד אבלו.

סנהדרין דף צ"ח. יום ג' פרשת פקודי - כ"ה אדר תשפ"ה

דף צ"ח - ע"א

אין לך קץ מפורש יותר, לרבי אבא: ממה שנאמר 'אתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל פי קרוב לבוא' - כאשר ארץ ישראל תתן פריה בעין יפה - יבוא הגאולה. **לרבי אלעזר:** מהאמור 'כי לפני הים הים (מיתות מונעים) ש'כר האדם לא נחיה ושכני בהמהמה איננה ליוצאו ולבא אין שלום מן הצר' - מתי שהאדם לא ישתכר דבר, וגם לא בעבודת האדם בבשהמה, יבוא הגאולה.

'ליוצא רבנא שלום מן הצר' - וגם תלמידי חכמים שנאמר בהם 'שלום' והיו צריכים לצאת ולבוא בשלום, באותם הימים גם להם אין שלום מפני הצרות. **לשמואל:** אין בן דוד בא עד שהיה השערים שקולין [שהיה בלול הדין כתבואה].

'אין בן דוד בא'

לרבי חנינא: נאמר, 'אז אשיע מימיהם ונהרותם כשמן אוליך, ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל' - עד שיתבקש עד לחולה ולא ימצא.

לרבי חזקיה חנינא: אמרו, 'וכרת הזולזלים במזמרות, בעת ההיא יוכל שי לה' צבאות עם ממשך ומורט' - עד שתכלה אפילו מלכות המזולזלת מישראל ולא יהיה להם מלכות כלל.

לעריצי אמור רבי חנינא: נאמר, 'כי אז אסיר מקרבך עליוזי גאונך, והשארתי בקרבך עם עני ודל, וחסו בשם ה' - עד שיכלו גפי הרונח מישראל'.

לרבי שמלאי בשם רבי אלעזר ברבי שמעון: נאמר, 'ואשיבה ידי עליך ואצרף כבר סגיך... ואשיבה שופטך כראשונה' - אין בן דוד בא עד שיכלו כל שופטים ושופטים מישראל.

אמר רבי חנינא: נאמר, 'ציון במשפט תפדה וישיבה בצדקה' - אין ירושלים נפדית אלא בצדקה.

אמר רב פפא: אם יבטלו גפי הירוח מישראל - יבטלו הפרסיים המכשפים המצערים את ישראל, שנאמר: 'וצרף כבר סגיך, ואסירה כל בדיליך'. אם יבטלו דיניי ישראל - יבטלו השופטים הנכרים החובטים את ישראל במקלות, והסירה 'ה' משפטיך, פנה איבך'.

אמר רבי יוחנן: נאמר, 'ואת עם עניי תושיעי' - אם ראיא את ישראל דור המתמעט והולך חכה לו. נאמר, 'כי יבא כנהר צר רוח ה' ונססה בו [לשון ניקוב ואכילה, שרורח המקום מחריבה אותם עם הצרות הבאות] 'ובא לציון גואל' - אם ראיא דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו. אין בן דוד בא רק או בדרו שכולו זכאי - שנאמר 'ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ', או בדרו שכולו חייב - שנאמר 'וירא כי אין אישו וישתומם כי אין מפגעי... 'למעני אעשה'.

אמר רבי יהושע בן לוי: נאמר, 'אני ה' בעתה אחישנה' אם זכו ישראל - 'אחישנה' קודם זמנו, ואם לא זכו - בעתה. נאמר, 'ראו עני ענני שמיא כבר אאת ה' אם זכו ישראל יבוא משיח מהמירות כענני שמים, ואם לא זכו 'עני ורובע על חמור' - יבוא כמו עני שרובם בעצלות על חמור.

לגלג שבור מלכא לשמואל: גנאי הוא למשיח שיבוא על חמור, אשלח לו סוס נאה שיש לי. השיבו: כדי לחתור, והאם יש לך סוס בן מאה גוונים כחמורו של משיח?

רבי יוחנן שאל את אליהו הנביא בפתח המערה של רבי שמעון בר יוחאי, ושאלו האם יזכה לבוא לעולם הבא? השיב: אם ירצה אדון הזה שהיה שם השכינה. ואמר שראה רק שנים שלו ואליהו, ושמע קול שלשה גזם השכינה. ושאל את אליהו מתי יבוא משיח? השיב: שישראל את משיח עצמו היושב על שער רומי בגן עדן בין עניים מנוגעים, וגם הוא מנוגע, ושאר העניים מתירימם כל תחבושותיהם בבת אחת, והמשיח מתיר בכל פנים תחבושת אחת, ומקנח וקושר, שלא יתעכב אם יקראו לגאול את ישראל. הלך לשם ואמר למשיח: 'שלום עליך רבי ומורי', השיב: 'שלום עליך בר ליואי', שאל מתי יבוא לגאול? השיב: 'ליום', אמר לאליהו שכוון שאמר לו 'שלום עליך בר ליואי' הרי הבטחי לו ולבניו שיבואו לעולם הבא. אמר לאליהו ששיקר בו משיח באומרו שיבוא היום ולא בא. השיב אליהו שהתכווין ' היוםם אם בקולו של הקב"ה תשמעו'.

שאלו תלמידי רבי יוסי כי קיסמא: מתי יבוא בן דוד? ואמרו לו שלא יבקשו לו אות. אמר להם: מתי שיפול שער רומי ויבנה, ויפול שוב ויבנה, ויפול שוב ויבנה, ויפול שוב ויבנה, ואין מספיקים לבנותו פעם שלישית - עד שבן דוד בא, וביקשו אות, הגם שאמרו בתחילה שלא יבקשו. אמר להם: אם כדרי יהפכו עתה מי מערת פמיים לדם, וכך היה.

בשעה פטירת רבי יוסי כי קיסמא, אמר לתלמידיו: קברו ארוני עמוק, שעתידיים פרס ומדי לבוא במלחמת גוג ומגוג ללכוד את בבל, ואין כל דקל ודקל שבבבל שאין סוס של פרסיים נקשר בו, ומשם יבואו לכבוש ארץ ישראל, ויציאו חיילי מדי ארונות קבורה להאכיל בהם תבן לסוס.

דף צ"ח - ע"ב

אמר רבי: אין בן דוד בא עד שתתפשט מלכות ישראל תשעה חדשים. נאמר 'לכן יתנם עד עת יולדה ילדה [תשעה ירחי לידה], ויתר אחיו ישובו על בני ישראל, 'וישובו כי עתה יגדל עד אפסי ארץ'.

'חבלי משיח'

לעולא: יבוא משיח ולא אראנו, שלא יבוא בזמני.

לרב יוסף: שרוצה לראות ביאת המשיח גם אם יזכה רק לשבת בצל הרעי של החמור.

לרבה: יבוא המשיח ולא אראנו, שלא יבוא בזמני. ושאל אביי מדוע חושש מחבלי משיח, והרי אמר רבי אלעזר לתלמידיו שהעוסק בתורה ובבחינות חסדיות יציל מכף ויש בך את שניהם. השיב שחושש שיחייב ויגרסו החטא שעל יבוא, וכמו שהיה יעקב ירא גם שהבטיח לו השם 'וזהא אביי עמי ושמתוך בכל אשר תלך'. וכדנתיא, 'עד יעבר עמי' - זו היא ראשונה שבאו ישראל לארץ בימי יהושע, 'עד יעבר עם זו קנית' - זו ביאה שניה, שנתן להם כורש רשות לחזור לארץ בימי עזרא. והוקשה שניהם ללמד שהיו ראויים ישראל לעשות להם סע שיעלו בדרונו על כרחם של מלכי פרס כמו שהיה בביאה ראשונה, אלא שגרם החטא והוצרכו להיכנס רק ברשות בורש.

לרבי יוחנן: יבוא המשיח ולא אראנו, שלא יבוא בזמני. ושאלו ריש לקיש האם הוא חושש מהנאמר 'כאשר יגוס אתו ש מפני הארץ...'. כאשר יגוס אדם מצרה אחת, יבצע מיד באחרת, והלא גם בעולם הזה יש כך? שבזמן שאדם יוצא לשדה ונפגע בו המזונה על בבלות היתה, נכנס לעיר פגע בו גובה השמש, נכנס לביתו ומצא בני ובנותיו ברעב, אלא חושש מהנאמר 'שלא יאוראו' ואם ילך זכר, מדוע ראיתי כל גברי יודע על חציני כיוולדה, והנפכו כל פנים לירקון' - הקב"ה שכל גבורה שלו מצטער כיוולדה בשעה שמתאבד הנכרים מפני ישראל, ונפחם פני מועלה ושל מטה לעיר בקישה בשעה שאומר הקב"ה 'הם מעשה ידי והם מעשה ידי, היאך אבדו אלו מפני אל' - כמאמר העולם: כשרץ השורר ונפל ומעמיד סוס במקומו, אף שהשור היה חביב עליו יותר, כשיפרא השור קשה לו להוציא סוס מפני השור, כך כשחוזרים ישראל בתשובה קשה לו לאבד הגויים מפניהם.

אמר רב גידל אמר רב: עתידים ישראל לאכול שובע ימות המשיח, ולא כרבי הליל שאמר שכבר אכלוהו בימי חזקיהו.

לא נברא העולם * א. לרב: רק בזכות דוד שעתיד לומר שירות ותשבחות. **ב. לשמואל:** בשביל משה שעתיד לקבל את התורה. **ג. לרבי יוחנן:** רק בשביל למשיח.

שמו של משיח:

א. לרבי רבי שיאל: שילה, שנאמר 'עד כי יבי שילה'.

ב. לרבי רבי ינאי: ינון, כנאמר 'יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו'.

ג. לרבי רבי חנינה: חנינה, כנאמר 'אשר לא אתן לכם חנינה'.

ד. יש אומרים: מנחם בן חזקיהו, כנאמר 'כי רחם מנחם מנחם משב נפשי'.

ה. לרבנן: מצרוע של בית רבי, כנאמר 'אכן חלינו הוא נשא, ומכאבנו סבלם, ואנחנו חשבנוהו נגוע, מכה אלוהים ומנעה'.

אמר רב נחמיה: אם המשיח מאלו החיים הרי הוא כגון אני (שהיה חתן רבן גמליאל, שהיה מבני דוד), שנאמר: 'וזהה אדירו מננו, ומשלו מקרבו יצא' - מבני דוד שיש להם ממשלה גם בגלות. **אמר רב:** כגון רבינו הקדוש, שסובל תחלואים וחסיד גמור היה. ואם הוא מאותם שכבר מתו הרי הוא כגון דניאל איש המדות שנדון ביסורים בגוב האריות וחסיד גמור היה.

אמר רב יהודה אמר רב: עתיד הקדוש ברוך הוא להעמיד לישראל דוד אחר שימלוך עליהם. שנאמר 'ועבדו את ה' אלוהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם, ולא נאמר 'דוד מלכם אשר אקים להם'. והקשה רב פפא מהמתכוון 'דוד נעבד נשיא למה לעולם', השיב אביי שיהא שניהם, כמו קיסר ומשנה לקיסר.

דרש רבי שמלאי: נאמר, 'היו המתאווים את יום ה', למה זה לכם יום ה', הוא חשך ולא אור' - משל לתרגוג ולעטוף שיושבים ומצפים לאור. שאל התרגול לעטוף: ממילא אני מתכה לאור משום שיש לי עיניים, אלא מה אתה צריך לכך. וכך גם ישראל מצפים לגאולה, משום שיום ה' יהיה להם אור, אבל הנכרים, למה הם מוחכים? והרי יאה להם חושך. וכמו שאמר רבי אבהו למין שמשח"י יבוא כאשר יכסה אתכם החושך, כנאמר 'כי הגה החשך יכסה ארץ, וערפל לאמים, ועליך יזרח ה', וכבודו עליך יראה'.

סנהדרין דף צ"ט. יום ה' פרשת פקודי - כ"ז אדר תשפ"ה

דף צ"ט - ע"ב
רב עקיבא אומר: אף שלימדנו מסודר בפין כזמר, הוי מסדר ומזמר ליומך שוב בכל יום, ואז תזכה שיהיה לך לעולם הבא שמחה ושיירים בכל יום. שנאמר 'נפש עמל' - בעולם הזה, 'עמלה לו' - לעולם הבא, 'כי אכף עליו פיהו' - משום ששם דברים בפין תמיד, כפי שהאוכף נמצא תמיד על החמור.

כי אדם לעמל יולד' - איני יודע אם עמילות שתלוי בה פחה או לעמל מלאכה, כשהוא אומר 'כי אכף עליו פיהו' הוי אומר לעמל פה נברא. ונעדיי איני יודע אם עמילות פה בעבודה פה בעמלה או לעמל שיהא בעלמא, כשהוא אומר 'לא ימוש ספר התורה הזה מפני' הוי אומר לעמל פה שבתורה נברא.

אמר רבא: כל הגופים שרחינים הם - לעמל נבראו, אשרי מי שזכה שעמלו בתורה.

נאף אשה חסר לב' - זה הלומד תורה לפרקים, שנאמר 'כי נעים כי תשמרם בבטנך, יכנו יחדו על שפתיך' - דברי תורה יהיו שמורים בבטנך כאשר תלמדם ותושבנם תדיר.

והנפש אשר תעשה ביד רמה' - זה מנשה בן חזקיהו, שהיה יושב ודורש בהגדות של דופי, אמר מדוע כתב משה הפסוקים: 'ואחות לוטן תמנע', 'ותמנע היתה פילגש לאלפיו', 'וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה' - יצאה בת קול ואמרה: 'תשב באחיך תדבר, בן אמוך נתן דפי, אלה עשית והחורשתי, דמית היות אהיה כחמך, ואיכתיך ואערכה לעיניך'. ועליו מפורש בקבלה: 'הוי משכי העון חבבלי השוא, וכעבות העגלה כמאמר' - שחטא ולא היה לו הגאון מכה.

כעבות העגלה חטאה' - בתחילה דומה יצר הרע לחוט של כוביא וקל להתגבר עליו. ולבסוף - לאחר שפיתתה וניצח את האדם, דומה לעבות העגלה שקשה מאוד להתגבר עליו.

אחות לוטן תמנע' - שהיתה תמנע בת מלכים, ורצתה להתגייר, ולא קיבלה אברהם יצחק ויעקב, הלכה והיתה פילגש לאחות לוטן תמנע, שנאמר 'מוטב תהא שפחה לאומה זו לבני אברהם יצחק ויעקב, שהם יראי שמים, ולא תהא גבירה לאומה אחרת. ולא היו האבות צריכים לרחקה, ולכן יצא ממנה עמלק שציער את ישראל'.

'וילך ראובן בימי קציר חטים' - לאחר שקצרו את השדה, שאז כולם רשאים להיכנס לשדה חבריהם, מכאן לבציקים שאין פורשים ידיהם בגזל. **וימצא דודאים בשדה' - א. לרב:** היה 'ברוחו', **ב. לרבי:** היה 'סיגלי', **ג. לרבי יונתן:** היה 'כסיסקי'.

כל העוסק בתורה לשמה'

לרבי אלכסנדר: משיים שלום בפמליא של מעלה ושל מטה שנאמר 'או יחזק במעו יעשה שלום לי שלום יעשה לי'.

לרב: כאילו בנה פלטרין למעלה ולמטה, שנאמר 'ואשם דברי בפין, ובצל ידי כסיתוך, לנטע שמים וליסד ארץ'.

לרבי יוחנן: גם מגין על כל העולם כולו, שנאמר: 'ובצל ידי כסיתוך'. **לרבי:** גם מקרב הגאולה, כנאמר בהמשך הפסוק 'ולאמר לציון קמית אתה'.

כל המלמד את בן חבירו תורה'

לרבי יוחנן: מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו - שנאמר 'זאת הנפש אשר עשו בחרן', ותרגמו 'דשעבידו לאורייא בחרן'.

לרבי אלעזר: כאילו עשה את עצמו, שנאמר 'ועשיתם אתם' - אל תקרי 'אותם' אלא 'אתם'.

כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו בעצמו - שאמר השם למשה 'ומטך אשר הכית בו את היאור' אף שאחרן הכה בעצמו.

סנהדרין דף ק'. יום ה' פרשת פקודי - כ"ז אדר תשפ"ה

דף ק' - ע"א
ימי ימות המשיח?
א. לרבי אליעזר: ארבעים שנה, שנאמר, 'ארבעים שנה אקוט בדרו' - ימות המשיח שבהם ינקוט [יקח] את ישראל וימלוך עליהם ארבעים שנה. ונאמר, 'שמחנה כימות ענינתו שנות ראינו רעה, והיינו כשנות המדבר שנאמר בהם 'וענך יורעיבך ויאכילך'.

ב. לרבי יאעזר בן צעריה: שבעים שנה, כנאמר, 'וזהה ביום ההוא ונשכתה צר בשנים שנה ימי מלך אהד', מלך מיוחד זה משיח.

ג. לרבי א': שלשה דורות, כנאמר, 'ייראוך ששמש ולפני ירח דור דורים'.

ד. לרבי ב': 365 שנה כמניני ימות החמה, שנאמר: 'כי יום נקם בלדי' - כשם שעונש המרגלים היה להיות במדבר ארבעים שנה - שנה כנגד יום, כך גם 'שנת גאולי באה' - שנה לכל יום משנה זו.

ה. לרבי דוסא: ארבע מאות שנה, שנאמר 'שמחנה כימות עניתנו', וכשנות 'ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה'.

ו. לאבימי בריה דרבי אבהו: שבע אלף שנה, שנאמר 'ומשוש חתן על כלה שיש עליך אלוהיך', וכשבעת ימי המשתה ויום של הקב"ה אלף שנים.

ז. לשמואל: כמו מיום שנברא העולם ועד עכשיו, שנאמר 'למען ירבו ימיכם... על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ'.

ח. לרבי נחמן בר יצחק: כדמו שמימי חב עד עכשיו, שנאמר 'כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח עוד על הארץ, כן נשבעתי מקצף עליך ומגער בך'.

ט. לרבי הילל אמר: אין להם מושג לירושלם - שאלוהו בימי חזקיהו רק הקדוש ברוך הוא יגאול בעצמו, וימלוך עליהם. **אמר רב יוסף:** שרא ליה מריה, שהיה חזקיהו היה בזמן בית ראשון, והרי זכריה התנבא בזמן בית שני: 'גילי מאד בת ציון, הריעי בת ירושלים, הנה מלכך יבוא לך, צדיק ונושע הוא, עני ורוכב על חמור, ועל עיר בן אתנות'.

י' יום נקם בלבי' - לרבי יוחנן: אמר הקב"ה ללבי גיליתי שעתיד אני לנקום באויבי, ולגאול את ישראל, אבל לאבריי לא גיליתי - לא הואתי את הדבר מפני **לרב שמעון:** **לרב לקיש:** גיליתי, אבל למלאכי השרת לא גילית.

אמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן:

כל הנביאים כולם לא התנבאו רק לימי המשיח, אבל לעולם האדם 'עין לא ראתה אלוהים וזלתך יעשה למחכה לו', ושלא כמבואר שאין בן העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד. כל הנביאים לא התנבאו רק לבעלי תשובה, אבל צדיקים גמורים 'עין לא ראתה אלוהים וזלתך' - שאין קץ למות שכו. שלא כרבי אבהו שאמר שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים יכולים לעמוד, שנאמר 'שלום שלום לרוחך ולקרוב', וזה קודם את מי שהיה רחוק ונתקרב. ורבי יוחנן פירש להיפך 'רוחך' - הוא צדיק גמור שרוחק מעבירה מעולם, 'קרוב' - שקרוב מעבירה ועכשיו שב בתשובה ונתרחק ממנה.

כל הנביאים לא התנבאו רק למי שמישהי בתו לתלמידיו חכם ולעושה לצורכו פרקמטיא ולמי שמהנה מנכסיו, אבל לתלמידי חכמים בעצמם 'עין לא ראתה אלוהים וזלתך'.

'עין לא ראתה אלוהים וזלתך' - לרבי יהושע בן לוי: יין המשומר בענביו משתת ימי בראשית. **לריש לקיש:** נדון, שאדם הראשון גר רק 'גן' ולא 'עדה', ושני מקומות הם כנאמר 'נהר יצא מעדן לשקות את הגן'. **כי דבר השם בזה' -** זה האומר את תורה מן השמים, דבר אחר: זה אפיקורוס, דבר אחר: זה המגלה פנים בתורה. **'זאת מצותו הפה' -** הוא שלא מן עצמו ודבר ברית בכר, **'זכרת תכרת הפהש ההיא עונתו בה' -** 'זכרת' בעולם הזה, 'תכרת' לעולם הבא.

אמר רבי אלעזר המודעי: כל דבר השם בזה: המחולל הקדשים כגון טמא שאכל תרומה, המזבחה את המועדות [חול המועד], והמפר ברייתו שאברהם אבינו שהוא אבינו 'זאת מצותי הפה', והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה, והמבלע פני חבירו ברבים, אע"פ שיש בינו תורה ומעשים טובים - אין לו חלק לעולם הבא 'זכרת תכרת'.

כי דבר השם בזה'

א. לברייא: זה האומר שאין תורה מן השמים, וגם אם אמר כל התורה כולה מן השמים, חוץ מפסוק או קדקוד אחד שאמר משה בעצמו, או חוץ מקל וחומר, או חוץ ממזרה שזה אחת.

ב. לרבי מאיר: זה הלומד תורה, ולא מלך וחומר.

ג. לרבי נתן: זה שאינו משגיח על המשנה ואומר שגינה עיקר.

ד. לרבי נחוראי: כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק.

ה. לרבי ישמעאל: זה העובד עבודה זרה. המזבחה דיבור שנאמר בסיני מפי השם בעצמו.

רבי יהושע בן קרחה אומר: כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה - דומה לאדם שטורח וזורע ונבואה, ולבסוף אינו קוצר. **רבי יהושע אומר:** כל הלומד תורה ומשכח - דומה לאשה שילדת ילדים בקרבת אותם.

רב יוסף אמר שגם בספר בן סירה אסור לקרות - שיש בו דברי הבאי, והקורא בו בא לידי ביטול תורה. שאל אביו למה הכוונה? א. אם משום שכתוב שם שלא יסיר עור דג גילגולא גם מעל אנוני שלא יפסיקו, רק יצלה עם העור ויוכל לאכול בו שתי חלות. והיי משמעותו הפשוטה שלא להשחית דבר - הוא ענין הכתוב גם בתורה, ואם הכוונה לדרש שלא לבעול שלא כדרכה: הרי דרך ארץ הוא. ב. מה שכתוב, בת לאביה מטמנות בן, ומפחה לא יישן בלילה, בקטנותה - שמה תתפתה, בנערותה - שמה תזנה, בגרה - שמה לא תינשא - שמה לא יהיו לה בנים, הקדינה - שמה תעשה כשפים: והרי גם כמכמים אמרו 'אי אפשר לעולם בלי זכרים, ובלי נקבות, אשרי מי שזכה ובניו זכרים, אוי לו למי שבניו נקבות'. ג. ומה שכתוב, אל תכניס דאמה בליבך, שהרי היאגה הרגה אבשה גיבורים: הרי גם שלמה אמר 'דאגה בלב איש ישחנה', ונחלקו אם יסיחנה מדעתה, או שיחנה לאחרים. ד. מה שכתוב, 'מנע רבים מתוך ביתו ולא הכל הבאי אל ביתך': הרי גם רבי אמר כן. ע. מה הכוונה לנאמר שם. א. מי שזקנו דק - הוא חכם וחריף ביותר, ומי שזקנו עב - הוא שטם. ב. הנופח קצף בכוסו - אינו אומר אדם. ג. אם אומר אדם: עם איזה לפתן אוכל פת זו, טעמו מן החרם, אם אינו רעב. ד. מי שזקנו מחולק - כל העולם אינו יכולים לנצחו (שמתוך שחישב כל ימיו ערמוניות, שם ידו בתוך זקנו ומשך, עד שנקרע ודולק). ודברים אלו אין בהם תועלת.

אלו הדברים שבספר בן סירה שדורשים אותם רבינו: א. אשה טובה - מתנה טובה, בחיק ירא אלוקים תינתן. אשה רעה - צרעת לבעלה, מה תקנתה - יגרשנה מביתו, ויתרפא מצרעתו. ב. אשה יפה - אשרי בעלה, מספר ימיו כפליים. ג. העלם עיניך מאשת חן, פן תלכך במצודתה, אל תט אצל בעלה למסוך עמו יין ושכר, כי בתואר אשה יפה רבים הושחתו, ועצומים כל הנוגיה. ד. רבים היו פצעי רוחל המרגילים עמו ערוה, כניצוץ שמבעיר נחלתו, ככלוב מלא עוף, כן בתיהם מלאים מרמה. ה. מנע רבים מתוך ביתך, ולא הכל הבאי ביתך. ו. רבים היו דורשי שלומך - אינו סודך רק לאחד ממאלך, משוככת היקך שמור פתחי פיך. ז. אל תצר צרת מחור, כי לא תדע מה ילד יום, שמה למחר איננו נמצא מצטער על עולם שאינו שלו.

במשלל נאמר 'כל ימי עני רעים' - בן סירה אומר: גם היללות רעים, שהיות ואין לו דמים לעשות גג גבוה, יורד עליו מטמ שאר גגות ואין לו מנוחה, והיות שאין לו דמים לקנות קרקע במקום טוב, כרמו גבוה יותר משאר קרמיו, ודבל כרמו יורד לכרמים של אחרים שחלומים הנמוכים שבו.

'כל ימי עני רעים, וטוב לב משתה תמיד'

לרב: 'כל ימי עני רעים' - אלו בעלי משנה, שהיו רעים. 'טוב לב משתה תמיד' - אלו בעלי משנה, שנוחה לתלמוד.

לרבי: 'כל ימי עני רעים' - אלו בעלי משנה, ודרש 'שמיע אבנים יעצב בהם' - שהם בעלי משנה, שאינו יודע מה הוא אומר, שאין מורין הלכה מהמשנה. 'טוב לב משתה תמיד' - אלו בעלי תלמוד ודרש 'ובקוע עצים יסכן ירחמם בם' - אלו בעלי תלמוד, שנהנים מיגיע שידועים להורות.

לרבי חנינאי: 'כל ימי עני רעים' - זה מי שיש לו אשה רעה. 'טוב לב משתה תמיד' - זה שיש לו אשה טובה.

לרבי ינאי: 'כל ימי עני רעים' - זה אסטניס, 'טוב לב משתה תמיד' - זה שדעתו יפה.

לרבי יוחנן: 'כל ימי עני רעים' - זה רחמני. 'טוב לב משתה תמיד' - זה אכזרי.

לרבי יהושע בן לוי: 'כל ימי עני רעים' - זה שדעתו קצרה. 'טוב לב משתה תמיד' - זה שדעתו רחבה. **'כל ימי עני רעים'** - ואף בשבתות ימיום טובים שאוכל מעדנים, משום ששינוי **לרבי יוחנן** תכלול חולי מעיים הוא.

סנהדרין דף ק"א. יום ו' פרשת פקודי - כ"ח אדר תשפ"ה

יום זה לזכות אחי היקר המסור בלב ונפש להפצת סיכומי הדף היומי 'מחודדים' ישראל בן מרים לאה לברכה והצלחה מתוך סייעתא דשמיא והרחבת הדעת

דף ק"א ע"א

הקורא פסוק בשיר השירים כומר, והקורא פסוק במשתה חול לשחוק - מביא רעה לעולם, שהתורה חזרת שק, ועומדת לפני הקדוש ברוך הוא ואומרת: ריבונו של עולם עשוי בניך ככינוי שמנגנים בו לציים. אומר לה: בתי, בשעה שישאל אביהם ששמים. א. במה תעסקו? אמרת: אם הם בעלי מקרא - יעסקו בתנ"ך, אם הם בעלי משנה - יעסקו במשנה ובהלכות והגדות, ואם הם בעלי תלמוד - יעסקו בהלכות פסח בחג הפסח, בהלכות עצרת בעצרת, ובהלכות חג בחג. **כל הקורא פסוק בזמנו** - מביא טובה לעולם, שנאמר 'ודבר בעתו מה טוב'.

שנינו במשנה, הלוחש על המכה - אין לו חלק לעולם הבא, א. **לרבי יוחנן:** בלוחש על מכה ורוקבקה כדרך המלחשים, שאינם מזכירים שם שמים על הקריאה. ב. **לרב:** גם אם רוקב ורוקב הפסוק 'נעק צרעת אל תהיה באדם והבא אל הנהל' שאין בו הזכרת שם שמים. ג. **לרבי חנינאי:** גם אם לוחש חפצך, ויקרא אל משה, שאין בו שם שמים, וגם אינו מזכירו לשם רפואה, רק רוצה להינצל בזכות דברי תורה שמזכיר. **בשבת, סכים וממשימים בבני מעיים** - ואין בכך משום רפואה משום שהקשה סיכה לשתיה. רק יעשה בשבת, **לרב חמא בר חנינאי:** בחול רגילים למשמש ואחר כך לסוך, ובשבת יסוך ואחר כך ימשמש. **לרבי יוחנן:** סך וממשמש בבת אחת.

בשבת, לוחשים לחיטת נחשים ועקרבים כדי שלא יזיקו - ואין בכך משום צידה. **בשבת, מעבירים כלי על גב העיץ** שכואב כדי לקררה, אך לא בכלי מוקצה.

בשבת, אין שואלים בשדים כדי למצוא אביהם, ונעשה חפצך. **לרבי יוסי:** אסור גם בחול משום סכנה, וכן פסק רב הונא.

בשבת, רבי יוסף היה שואל בשדים, ובקש שדה לחזק, ונעשה חפצך. **בשבת, רבי יוחנן** היה שואל בשדים, ובקש שדה לחזק, ונעשה חפצך. **בשבת, רבי יוחנן** היה שואל בשדים, ובקש שדה לחזק, ונעשה חפצך. **בשבת, רבי יוחנן** היה שואל בשדים, ובקש שדה לחזק, ונעשה חפצך.

העושים מעשה שדים ללחוש על שמן שבכלי ביד - לפיכך סכים משמן טוב, כי אין לחוש שנעשה בו מעשה שדים, ואין סכין משמן שבכלי. וב' יצחק בר שמואל בר מרתא נקלע לפונדק והביאו לו שמן בכלי וסכו על פניו, ויצאו לו אבנבעות ממות כשפים, יצא לשוק, ראתה אותו אשה אחת ואמרה רוח של שד ששמו 'חמת' רואה אני דבר פניך, ועמתה לו דבר והתרפא.

ויאמרו אם שמעי תשמע לקול השם אלוקים, כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך, כי אני השם רופאך: אם תשמע לקול השם - לא אשים עליך מחלה, ואם לא תשמע - אשים עליך מחלה, כאף על פי כן 'כי אני ה' רופאך'.

בן אלהי יצא לעזרזר ונכנס תלמידי לבקרו - אמר להם: חמה עזה יש בעולם, על עצמו אמר, שכעס עליו הקב"ה, והכביד חליו, התחילו התלמידים בוכים ורבי עקיבא משחק, שאלו חבריו למה הוא צוחק? חזר ושאל מדוע הם בוכים? אמרו לו: אמרנו שפר תורה שרובי בצער ולא נבכה. אמר להם: שצוחק משום שכל זמן שרואה רבי אליעזר שאין חיון מאמרו, ואין הפשתן לוקה, ואין השמן במבאש, ואין הדגש מדביש אמרתי שמה חס ושלום קיבל רבי עולמו, ועכשיו שאני רואה רבי בצער - אני שמוח. אמר רבי אליעזר: עקיבא, כלום חסרתני מהתורה כולה. השיבו: למדתנו רבינו 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא'. נכנסו אברעהו קנים לבקרו 'כי רטרפון, רבי יהושע, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי עקיבא. נענה רבי טרפון: טוב אתה לישראל יותר מטיפה של גשמים, שהיא רק בעולם הזה, ורבי גם בעולם הבא. נענה רבי יהושע: טוב אתה לישראל יותר מגלגל חמה, כ"ל. נענה רבי אלעזר בן עזריה: טוב אתה לישראל יותר מאב ואם, כ"ל. נענה רבי עקיבא: טובים יסורים. אמר להם: סמכוני ואשמענה דברי עקיבא תלמידי שאמר חביבים יסורים, ודרש זאת מהקרא 'בן שמים עשרה שנה מנשלו במלכו, וחמשים וחמש שנה מלך ביוסוריה'. ויעש הרע כעניו ה', אם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיהו מלך יהודה, וכי חזקיהו מלך יהודה לכל העולם כולו לימד תורה ולמנשה בנו לא לימד, רק מכל התורה שטרדה בו, ומכל העמל שעמל בו לא העלה למוטב רק יסורים, שנאמר 'יודבר...'

דף ק"א ע"ב

שלשה באו בטענה: א. קין: שנאמר 'דול עונוי מנשוה', אמר, ריבונו של עולם כלום גדול עונוי מנשה? ריבוא עתידיים לחטוא לפניך, ואתה טולח להם. ב. עשו: שנאמר 'הברכה אחת היא לך אבי'. ג. מנשה: בתחילה קרא לאלהות הנהגה, ולבסוף קרא לאלהותי.

שנינו במשנה, אבא שאול אומר ההוגה השם באותיותיו אין לו חלק לעולם הבא - הוא רק בגבולים מחוץ לבית המקדש, או בלשון לע"ז.

ירבעם - א. שריבע עם. ב. שעשה מריבה בעם. ג. שעשה מריבה בין ישראל לאביהם שבשמים. **בן נבט**

בן שניבט [בחלום] ולא ראה. ונקרא גם **מיכה**: - משום שנתמעך בבנינו במצרים, ונעשה מך. **שבע בן בכרי** - שמו.

שלשה לא ראו טוב וטעו: א. נבט - ראה אש שיוצא מאמתו, וסבר שימלוך, ובאמת היה יבנו ירבעם מלך.

ב. אחיתופל - ראה צרעת שזרחה על אמתו, וסבר שימלוך, ובאמת היה בת שבע בתו שילדה את שלמה.

ג. איצטננה פרעה - שראו מושיעם של ישראל לוקה במים, ולכן איהו 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', ובאמת חוננה למי מריבה.

שנינו במשנה, יביע אין לו חלק לעולם הבא - שנאמר 'ויהי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם ולהכחיד ולהשמיד מעל פני אדמה', להכחיד - בעולם הזה, ולהשמיד - לעולם הבא.

ירבעם זכה למלכות - מפני שהוכיח את שלמה: דוד אביך פרץ פרוצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל, ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לכת פרעה (ג' פירושים ברש"י). ונעשה מפני שהוכיח ברכים.

וזה אשר הרים יד במלך' - שחלץ תפילין בפניו.

גסות הרוח של ירבעם טרדו מהעולם - אמר: קיבלנו מהלכה למשה מסיני שאין ישיבה בעזרה רק למלכי בית יהודה, וכשירא את הרבעם יושב ואני עומד - יאמרו שהוא המלך ואני עבדו, ואם אשב י'הרוגני משום מורד במלכותי ויכלו אחרי. ולכן העמיד שני עגלי זהב, אחד בבית אל והשני בן דן והסית לעלות אליהם ולא לירושלים.

'ויועץ המלך, ויעש שני עגלי זהב...' - הושיב את העם רשע ליד צדיק, והסכימו לחתום על כל מה שעשה, ואמר שרוצה להיות מלך - והסכימו. שאל אם יעשו כל מה שיאמר להם, והסכימו. שאל האם גם לעבוד עבודה זרה, אמר צדיק: 'חס ושלום', אמר היועץ הרשע לצדיק: 'וכי אתה חושב שאתם כירבעם יעבדו עבודה זרה, רק רוצה לנסות, וכך הסכימו כולם. וגם אחיה השילוני טעה וחתם.

סנהדרין דף ק"ב. יום ו' פרשת פקודי - כ"ח אדר תשפ"ה

דף ק"ב ע"א

יהוא נגרם לחטא עגלי זהב, לאבני: משום ברית כרותה לשפתיים, שאמר בערמה כדי לאסוף נביאי הבעל להרגם, ואמר 'אחאב עבד את הבעל מעט יהוא יעבדנו הרבה'. **לרבי:** משום שראה חותם של אחיה השילוני, וטעה.

ושיחטה שטים העולם ואני מוסר לכלם' - אמר הקדוש ברוך הוא: הם העמיקו יותר משלי, אני אמרתי כל שאינו עולם לרגל עובר בעשה, והם אמרו כל העולה לרגל דקך בחורב.

שנינו בזמנת לפורענות - נאמר במלכים: 'ויהי בעת ההיא וירבעם יצא מירושלים'. נאמר בירמיה: 'בעת פקדתם יאבדו'. נאמר בחומש שמות: 'וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם', נאמר בחומש בראשית 'ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו'. **עת זמזומת לטובה** - נאמר בישעיה 'בעת רצון עניתך'. **מקום מזומן לפורענות** - נאמר במלכים 'וילך רחבעם שכם, כי שכם בא לישראל להמליך אתו', מקום מזומן לפורענות, שם עינו את ידו, ושם מכרו אחיו אתו, ושם נחלקה מלכות בית דוד.

'ירבעם יצא מירושלים' - שיצא מירושלים להיות נרשם בה, שלא לחזור אליה לעולם, ולא לעבוד בה. **'וימצא אתו אחיה... והוא מתכסה בשלמה חדשה'** - א. מה שלמה חדשה אין בה שום דופי, גם תורתו של ירבעם לא היה בה שום דופי. ב. שחידשו דברים שלא שמעה אוזן מעולם. **'ושיניהם לבדם בשדה'** -

א. שכל תלמידי חכמים דומים לפניהם כעשבי השדה. ב. שכל טעמי תורה מגולים להם כשדה. **'לכן תתני שלוחים על מורשת גת בתי אכזיב לאכזיב מלמדי ישראל'** - יצאה בת קול ואמרה להם: מי שהרג את הפלשתי והוריש אתכם גת - תתנו שלוחים לבני. היות ואתם מכזיבים למלכות בית דוד, והולכים אחרי מלכי ישראל, לכן תהיו נמסרים ביד מלכי נכרים, שהם שטי כזב.

כל הנגנה מהעולם הזה בלי ברכה כאילו גזול לקדוש ברוך הוא ולכנסת ישראל - שנאמר 'גזול אביו ואמו ואומר אין פשע, חבר הוא לאיש משחית', אביו - הוא הקדוש ברוך הוא, שנאמר, 'הלל הוא אביך נקב', 'ואמו' הם כנסת ישראל, שנאמר 'שמע בני מוסר אבין ואל תיטוש תורת אמן'. 'חבר הוא לאיש משחית' - לירבעם בן נבט שהשחית ישראל לאביהם שבשמים.

יודת ירבעם את ישראל מאחרי ה' - כשתי מקלות המיתות זו את זו.

'ודי זהב' - אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, בשביל כסף זהב שהשפעת להם לישראל בעד. שיאמרו דיי גרם להם לעשות להם אלהי זהב, אין ארי דורס ונוהם מקופה של תבן אלא מקופה של בשר.

עד ירבעם היו ישראל לוקים עוגש רק מעגל אחד - מכאן ואילך משנים ושלושה עגלים.

'וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם' - אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מ"ד הבכרע ליטרא של עגל הראשון. ונגבה חוב של פסוק זה אחרי כ"ד דורות בזמן חורבן הבית כדור של צדיקים.

אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה' - אחר שתפשו הקב"ה בנגדו ואמר לו: חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו: מי בראש. והשיב: בן ישי בראש, ולכן לא הסכים.

דף ק"ב ע"ב

רבי אבהו היה רגיל לדרוש בעניין שלושה המלכים שאין להם חלק לעולם הבא, חלה וקיבל על עצמו שלא לדרוש, כשהביא חזר לדרוש, והסביר, שכשם שהם לא חזרו ממעשיהם כך הוא אינו פוסק מלדרוש.

רבי אבהו גמר פרק זה עד ענין שלשה מלכים, ואמר שלושה נפתח בלימוד בחבריו. בא אלו מנשה בחלום ואמר: קראת אותי חברך וחבר אביך, וכי יודע אתה באיזה מקום בפת בוצעים המוציא? והשיב שאינו יודע.

אמר לו: איך יודע ואתה קרוני חבירי, ביקש שלמה יודוש משמו בדרשה, ולימד אותו שהוא במקום הקשת הנקרת בתנור. שאל: אם חבירי: אם כל מדוע עבדתם עבודה זרה. השיב: אם היית שם היית מגביה שולי גלימתך ורץ לעבוד עבודה זרה. למחר אמר רב אשי: נפתח ברבותינו.

'אחאב' - 'אח' פ' שמים 'ואב' לעבודה זרה.

אמר רבי יוחנן:

'ויהי הנקל לכתו בחטאות ירבעם בן נבט' - קלות שעשה אחאב כחמורות שעשה ירבעם, ומפני מה תלה הכתוב בירבעם - מפני שהוא היה תחילה לקלקלה.

'גם מזבחותם נגלים על תלמי שדי' - אין לך כל תלם ותלם בלמי שדי. **ירבעם** שלא העמיד עליו אחאב עבודה זרה והשתחוה לה.

עמרי זכה למלכות - מפני שהוסיף כרך בארץ ישראל.

אחאב זכה למלכות כ"ב שנה - מפני שכיבד התורה שניתנה בכ"ב אותיות. שלא הסכים ליתן למלך ארם את 'חממד עיניך' וכל ספר תורה, ואין לפרש הכוונה לעבודה זרה, שהרי עשה כן על פי זקנים וכל העם, ובוודאי היה שם גם צדיקים.

אחאב אין לו חלק לעולם הבא - שנאמר 'הכוונה למשנת ירבעם ויעצור ועצוב בישראל', עצור בעולם הזה ועצוב בעולם הבא.

'אחאב' - לרב נחמן: שקול היה - שנאמר 'ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפל ברמת גלעד, ויאמר זה כבה וזה אמר כבה', הרי משמע שרק בפיתוי נעשה. **רב יוסף:** חולק עליו, שהרי נאמר 'רק לא היה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני ה' אשר הסתה אתו איזבל אשתו', ובכל יום הייתה שוקלת שקל זהב לעבודה זרה. אלא כיון שההנהגה תלמידי חכמים מנכסיו כיפרו לו מחצה.

ויצא הירצה ויעמד לפני השם יואמר: אבי אפתני - רוחו של נבות הזירעאלי. **ויאמר השם אליו:** **במה יואמר:** **אצא הייתי רוח שקר בפי כל נביאי.** **ויאמר...** צא ממחיצתי, משום 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני'. וזהו שאומרים שמי שפורע נקמתו מחריב ביתו.

'ועש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את ה' אלהי ישראל **מכל מלכי ישראל** אשר היו לפניו' - כתב על דלתות שומרון: אחאב כפר באלוקי ישראל לפיכך אין לו חלק באדוקי ישראל.

'ויבקש את אחזיהו וילכדהו והוא מתהבא בשמרון' - שהיה גורד אצורות וכותב עבודה זרה ותחתיהם.

'מנשה' - שנשה י-ה. או שהנשי את ישראל לאביהם שבשמים. ואין לו חלק לעולם הבא - שנאמר 'בן שמים עשרה שנה מנשה... כאשר עשה אחאב...'. מה אחאב אין לו חלק לעולם הבא גם מנשה כן. **לרבי יהודה:** יש למנשה חלק לעולם הבא - שנאמר 'יתפלל מנשה אל ה' ויעתר לו'. ונחלקו בפסוק 'ונתתים ליעוה לכל מלכות הארץ בגלל מנשה בן חזקיהו' - האם 'גלגל מנשה' שעשה תשובה וה' לא עשו, או 'בלל מנשה' שלא עשה תשובה.